

Het huwelijk van 'zuster' Snapper

Oorlog: Bruidsjurk geschonken aan Holocaustmuseum

HUWELIJK VAN LENY SNAPPER-SONDERVAN EN FRITS SNAPPER OP 12 MAART 1940. PRIVÉCOLLECTIE FAMILIE BOUSCHER-SNAPPER

Het Nationaal Holocaustmuseum kreeg onlangs een bijzondere schenking: een trouwjurk van een Holocaustoverlevende. De Joodse vrouw droeg de jurk in de Amsterdamse Nieuwe Synagoge in maart 1940. Het kledingstuk komt in de vaste tentoonstelling van het in 2024 te openen museum.

HANNELOES PEN

De trouwjurk van de Amsterdamse Leny Snapper-Sondervan hing bijna vijftig jaar in haar kast, opgeborgen in een plastic zak. Het kledingstuk had ze over de hele wereld meegenomen naar de verschillende landen waar ze kwam te wonen. In de zak zaten ook het bijbehorende diadeem met sluier van tule, een tasje en haar trouwschoenen.

Tijdens het opruimen van het ouderlijk huis na het overlijden van haar moeder, ontdekte dochter Margriet Bouscher-Snapper (1948) de jurk. "Ik kende het bestaan van de jurk niet," zegt ze. "Mijn moeder sprak heel weinig over de oorlog en heeft haar trouwjurk ook nooit aan me laten zien."

Meterslange sleep

DE BRUIDSJURK VAN LENY SNAPPER-SONDERVAN, DIE VANAF 2024 TE ZIEN IS IN HET NATIONAAL HOLOCAUSTMUSEUM. COLLECTIE JCK

Helena - Leny - Chelly Sondervan (1916-1975), die met haar ouders op de Reijnier Vinkeleskade woonde, had zich in 1936 met de Joodse Frits Snapper (1912-2007) verloofd. Voor het huwelijk, op 12 maart 1940 in de Nieuwe Synagoge, thans Joods Museum, aan het Jonas Daniël Meijerplein, maakte haar moeder een witte trouwjurk van glanzende zijde.

Op bewaard gebleven foto's is te zien hoe het kersverse paar onder de choepa (baldakijn) zit: Leny in de bruidsjurk met knoopjes op de rug en een meterslange sleep en Frits, reserveofficier bij het Nederlandse leger, gestoken in zijn gala-uniform.

"Het huwelijk ging bijna niet door. Want mijn vader mocht van de rabbijn zijn sabel absoluut niet meenemen in de sjoel. Uiteindelijk droeg hij alleen de schede," zegt Bouscher-Snapper.

Een jaar na de bruiloft werd Frits Snapper, die als ambtenaar bij het CBS werkte, ontslagen. Hij besloot samen met een vriend in juni 1942 naar Zwitserland te vluchten.

Leny maakte een andere keuze. Zij besloot het verzet in te gaan en stelde haar huis in Den Haag open als onderduikplek voor verzetsstrijders. Ze werd opgepakt en kwam in het Oranjehotel terecht, de beruchte strafgevangenis in Scheveningen, en werd naar Westerbork overgebracht.

De dag dat ze naar Auschwitz gedeporteerd zou worden, kwam het bericht binnen dat ze op de zogeheten Palestinalijst, voor uitwisseling tegen Duitse krijgsgevangenen, was geplaatst. In februari 1944 werd ze naar concentratiekamp Bergen-Belsen gebracht, waar ze op de ziekenzaal kwam te werken.

Souper voor verjaardag

'Zuster' Snapper werd er door de patiënten zeer gewaardeerd. In een dik schrift heeft ze op losse blaadjes de namen van patiënten geschreven. Ook zitten daarin tal van briefjes in met felicitatiewensen, gedichtjes en bedankjes voor de goede zorg, die haar medegevangenen haar op haar verjaardag, 14 november 1944, schreven.

'In ons kamp is een ziekenzaal de 18A / Daar is Mevrouw Snapper het hoofd (...) / In Bergen-Belsen aangekomen / Heeft ze de taak als verpleegster aangenomen. (...)'

'We feliciteeren je op deze morgen / met heel veel dank voor je goede zorgen. Vier volgend jaar je jaardag thuis / met al die je lief zijn, in eigen huis / maar denk dan nog eens aan 18A / Lang zul je leven, hiep hiep hoera!' Op de achterkant heeft de schrijfster een groot huis getekend.

De medegevangenen verzonnen op papier een souper ter ere van haar verjaardag: 'Blookertijd met gebakjes, koolraap met toetje, amusement en sjalet (warm gerecht voor de sjabbat) met koffie en voor de patiënten óók een tractatie.' Het papier is ondertekend door zo'n 25 mensen.

Door het mijnenveld

De wens dat ze het volgende jaar thuis haar verjaardag kon vieren, kwam uit. Het kamp werd op 15 april 1945 door de Britten bevrijd. Vlak voor de bevrijding echter werden duizenden gevangenen door de Duitsers op transport gezet, van wie Leny Snapper er een was.

De trein, die later het verloren transport zou gaan heten, reed zo'n twee weken door Duitsland. De inzittenden werden uiteindelijk bevrijd door de Russen bij het Duitse dorp Tröbitz.

"Mijn moeder heeft verteld dat zij vanuit de stilstaande trein stapte om samen met drie vriendinnen naar een beekje te lopen en water te halen voor de gevangenen in de trein. Ze bleken achteraf door een mijnenveld te zijn gelopen. Ze hebben enorm geluk gehad dat het goed was afgelopen."

In het schrift heeft Snapper ook recepten opgeschreven: 'Kerryrijst met ragout van resten vleesch' en 'gestoofde niertjes met champignons in room- of madeirasaus'. Boven de recepten staat geschreven: 'Bergen Belsen-Tröbitz. Menu's opgemaakt tijdens de treinreis met honger 10-23 april 1945.'

Toen Leny terugkwam in Nederland, bleken haar ouders in 1943 in Auschwitz te zijn vermoord. Haar man, die na zijn komst in Zwitserland besloot om in de Italiaanse Apennijnen tegen fascistische brigades te vechten, overleefde de oorlog en werd herenigd met zijn vrouw.

Het huwelijk was niet meer te redden. In 1951 ging het stel, dat twee kinderen kreeg, uit elkaar. Leny hertrouwde, woonde achtereenvolgens op Curaçao, in het Venezolaanse Caracas en op Madeira. Ze werd begraven op de Joodse begraafplaats in Muiderberg.
